ECONOMICUS

KPSS A GRUBU 2027

TÜRKİYE EKONOMİSİ ULUSLARARASI İKTİSAT BÜYÜME VE KALKINMA İKTİSADİ DOKTRİNLER TARİHİ

KONU ANLATIMLI

SELMA BALABAN LEVENT

- Müfettişlik
- Uzmanlık
- Denetmenlik
- Banka Sınavları
- Gelir Uzmanlığı
- Vergi Müfettişliği
- Hâkimlik
- Sayıştay
- Kamu İhale Kurumu
- Kaymakamlık

VİDEO DERS HEDİYELİ

- Konu Anlatımlı
- Örnekler
- Yorumlar
- Uyarılar
- Pratik Bilgiler
- Özgün Sorular ve Açıklamaları

Video derslere ve kitabın baskı tarihinden sonraki güncellemelere erişebilmek için QR kodu okutunuz.

PEGEM AKADEMİ

Selma BALABAN LEVENT

ECONOMICUS TÜRKİYE EKONOMİSİ, ULUSLARARASI İKTİSAT BÜYÜME VE KALKINMA, İKTİSADİ DOKTRİNLER TARİHİ KONU ANLATIMLI

ISBN 978-625-5442-10-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.
© Pegem Akademi
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

"Bu kitapta yer alan geçmiş yıllarda ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavlardaki **ÇIKMIŞ SORULAR**'ın her hakkı ÖSYM'ye aittir. Hangi amaçla olursa olsun, tamamının veya bir kısmının kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması ya da kullanılması, yayımlanması ÖSYM'nin yazılı izni olmadan yapılamaz. **Pegem Akademi Yayıncılık telif ücreti ödeyerek bu izni almıştır.**"

17. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Eray Tuncel
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim
Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık
1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46821

ÖN SÖZ

Değerli adaylar;

Elinizdeki bu kitap, KPSS Alan Bilgisi sınavı ve diğer kurum sınavlarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Kitabın kapsamı, daha önceki sınavlarda sorulmuş olan soruların içeriği ve öğrencinin toplam iş yükü gözetilerek oluşturulmuştur. Konu anlatımı kısa tutulmaya çalışılmış; soru çözümleri, öğrencilerimizin ihtiyacı düşünülerek biraz daha ayrıntılandırılmıştır.

Bu kitap oluşturulurken bütün literatür taranmış, bilgiler konu bütünlüğünü sağlayacak bir biçimde, daha önceden sorulmuş ve sorulabilecek sorular gözetilerek bir araya getirilmiştir. Kitaba ilişkin sorularınızı yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Bu yayının hazırlanmasında manevi desteklerini hep hissettiğim ***değerli babam Resul Balaban'a ve annem Veciha Balaban'a sonsuz teşekkür ederim.***

Selma BALABAN LEVENT

Baskı tarihinden sonra yapılan mevzuat güncellemelerine QR ile ulaşabileceğiniz arti.pegemkampus.com adresinden aktive edeceğiniz e-Kitap'tan ulaşabilirsiniz.

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

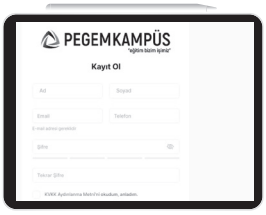
1. Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
2. Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlanabilir.

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

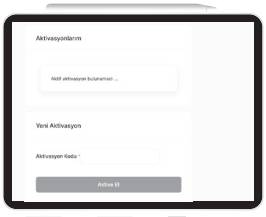

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Kazıyınız

3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.10.2027 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM Türkiye Ekonomisi

TÜRKİYE EKONOMİSİ....3
TEST-1 ÇALIŞMA SORULARI....71
TEST-2 KURUM SORULARI....79
TEST KURUM SORULARI ÇÖZÜMLERİ....121

2. BÖLÜM Uluslararası İktisat

ULUSLARARASI İKTİSAT....171
TEST-1 KURUM SORULARI....244
TEST-1 KURUM SORULARI ÇÖZÜMLERİ....266

3. BÖLÜM Kalkınma İktisadı ve İktisadi Büyüme

KALKINMA İKTİSADI VE İKTİSADİ BÜYÜME....303
TEST-1 KURUM SORULARI....356
TEST-1 KURUM SORULARI ÇÖZÜMLERİ....369
TEST-2 SORULAR....387
TEST-2 ÇÖZÜMLERİ....397

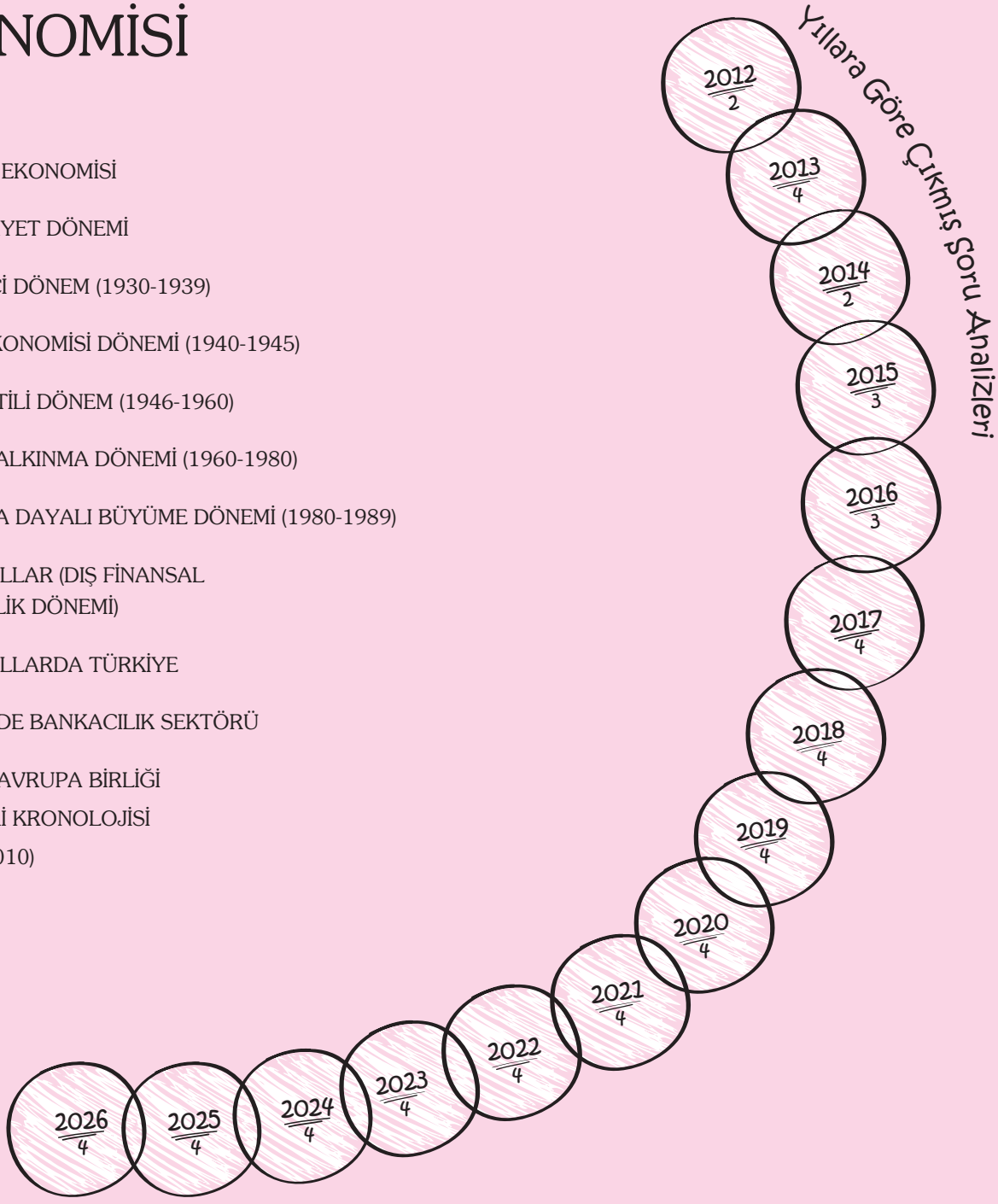
4. BÖLÜM İktisadi Doktrinler Tarihi

İKTİSADİ DOKTRİNLER TARİHİ....409
TEST-1 KURUM SORULARI....439
TEST-1 KURUM SORULARI ÇÖZÜMLERİ....452

KAYNAKÇA....472

TÜRKİYE EKONOMİSİ

- OSMANLI EKONOMİSİ
- CUMHURİYET DÖNEMİ
- DEVLETÇİ DÖNEM (1930-1939)
- SAVAŞ EKONOMİSİ DÖNEMİ (1940-1945)
- ÇOK PARTİLİ DÖNEM (1946-1960)
- PLANLI KALKINMA DÖNEMİ (1960-1980)
- İHRACATA DAYALI BÜYÜME DÖNEMİ (1980-1989)
- 1990'LI YILLAR (DIŞ FİNANSAL SERBESTLİK DÖNEMİ)
- 2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE
- TÜRKİYE'DE BANKACILIK SEKTÖRÜ
- TÜRKİYE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ KRONOLOJİSİ (1959 - 2010)

"Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsun, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kazanılacak başarılar uzun süreli olamaz."

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Atatürk'ün İzmir İktisat Kongresi Konuşması

Efendiler;

Bu fi'len vaki olmuştur. Sulh denilen şeyin temini için ecnebilerin bu hakikati itiraf etmemekteki tereddütlerine mantıki mana vermek mümkün değildir. Çok şayan-ı arzudur ki, pek yakın bir zamanda onlar da bu hakikati itiraf ederler ve bütün cihan-ı medeniyetin pek büyük hahiş ve tahassürle intizar ettiği sulhun in'ikadına mani olmak mes'uliyetinden ictinab ederler. Şimdiden esbab-ı hayatiyetimizi temine başlamış bulunuyoruz. Ve bittabi hal-i sulhun in'ikadında daha büyük inkişafat oluyor. Fakat muvaffak olmak için çok çalışmak lazım olduğunu bilmeliyiz. İktisadiyat, iktisadiyat diyoruz. Fakat arkadaşlar iktisadiyat demek herşey demektir. Yaşamak için, mesut olmak için, mevcudiyet-i insaniye için ne lazımsa bunların kaffesi demektir, ziraat demektir, ticaret demektir, say demektir, herşey demektir. Bütün bu hususta el'an memleket ve milletimizin ne hâlde olduğunu sizler çok güzel bilirsiniz. Tavsif etmek istemeyeceğim. Ancak memleketimizin vüs'ati ve nüfuzumuzun bu vüs'atle ne kadar gayrı mütenasib olduğunuda hatırlayınız. Bu vasi ve feyizli toprakları işleyebilmek, işletebilmek için noksan olan el emeğini behemehal fenni alat ile telafi etmek mecburiyetindeyiz. Memleketimizi bundan başka şömendöferler ile ve üzerinde otomobiller çalışır şoseler ile şebeke hâline getirmek mecburiyetindeyiz. Çünkü garbın ve cihanın vesaiti bunlar oldukça, şömendöferler oldukça, bunlara karşı merkebler ve kağnı ile ve tabii yollar üzerinde müsabakaya çıkışmanın imkânı yoktur. Memleketimiz ziraat memleketidir. Bu itibarla, halkımızın ekseriyeti çiftçidir, çobandır. Binaenaleyh en büyük kuvveti, kudreti bu sahada gösterebiliriz ve bu sahada mühim müsabaka meydanlarına atılabiliriz. Fakat aynı zamanda sınaatımızı da tezyid ve tevsi etmek mecburiyetindeyiz. Eğer sanat hususunda yine müsamahakar olursak, o hâlde asar-ı sanayide yine haricin haraç-güzarı oluruz, mahsulat ve mamulatın mübadelatı ve servete inkılabı için ticarete ihtiyacımız vardır. Ticaretimizin agyar elinde kalması memleketimizin servetinden lüzumu kadar istifade edememeği bais olur. Fakat bütün bunlar söylendiği kadar basit ve kolay olmayan şeylerdir. Bunda muvaffak olabilmek için hakikaten memleketin ve milletin ihtiyacına mutabık esaslı program üzerinde bütün milletin müttehit ve hemahenk olarak çalışması lazımdır. Hey'et-i aliyeniz bu esasatın en kıymetlilerini inşallah bulup ortaya koyacaksınız "Arkadaşlar bence yeni devletimizin, yeni hükûmetimizin bütün esasları, bütün programları iktisat programından çıkmalıdır. Çünkü demin dediğim gibi herşey bunun içinde mündemiçtir. Binaenaleyh evlatlarımızı o suretle talim ve terbiye etmeliyiz, onlar bu suretle ilim ve irfan vermeliyiz ki, alem-i ticaret, ziraat ve sınaatte ve bütün bunların faaliyet sahalarında müsmir olsunlar, müessir olsunlar, faal olsunlar, ameli bir uzuv olsunlar." Binaenaleyh maarif programımız gerek iptidai tahsilde, gerek orta tahsilde verilecek bütün şeyler bu noktai nazara göre olmalıdır. Maarif programlarımız gibi şuabat-ı devlet için tasavvur olunacak programlar dahi iktisat programına istinad etmekten kendini kurtaramazlar. Esaslı bir program tesbit etmek, program üzerine bütün milleti hemahenk olarak çalıştırmak lazımdır. Bizim halkımızın menfaatleri yekdiğerinden ayrılır sunuf hâlinde değil bilakis mevcudiyetleri ile muhassala-i mesaisi yekdiğerine lazım olan sınıflardan ibarettir. Bu dakikada sami'lerinin çiftçilerdir, sanatkarlardır, tüccarlardır ve işçilerdir. Bunların hangisi yekdiğerinin muarızı olabilir. Çiftçinin sanatkara; sanatkarın çiftçiye ve çiftçinin tüccara ve bunların hepsine, yekdiğerine ve ameleye muhtaç olduğunu kim inkar edebilir.

Bugün mevcut olan fabrikalarımızda ve daha çok olmasını temenni ettiğimiz fabrikalarımızda kendi işçilerimiz çalışmalıdır. Müreffeh ve memnun olarak çalışmalıdır. Ve bütün bu saydığımız sınıflar aynı zamanda zengin olmalıdır. Ve hayatın lezzet-i hakikisini tadabilmelidir ki, çalışmak için kudret ve kuvvet bulabilsin. Binaenaleyh programdan bahsolunduğu zaman adeta diyebiliriz ki, bütün halk için bir say misak-ı milisi mahiyetinde olan program etrafında toplanmakta hasıl olacak olan şekl-i siyasi ise alel'ade bir fırka mahiyetinde tasavvur edilmemek lazımgelir ve bade's-sulh vukua gelebilecek böyle şekl-i siyasinin şimdiye kadar olduğu gibi milletin azim ve imanıyla ve vahdet ve tesanüdün birbirine müzahir olmasıyla muvaffak olacağı hakkındaki kanaatim kavidir ve tamdır.

Efendiler;

Hey'et-i aliyenizin bugün akdedmiş olduğu Türkiye İktisat Kongresi çok mühimdir. Çok tarihidir. Nasıl ki, Erzurum Kongresi felaket noktasına gelmiş olan bu milleti kurtarmak hususunda Misak-ı Millînin ve Taşkilat'ı Esasiye Kanununun ilk temel taşlarını tedarik hususunda amil olmuş, müessir olmuş, müteşebbis olmuş ve bundan dolayı tarihimizde, tarih-i millîmizde en kıymetli ve yüksek hatırayı ihraz etmiş ise , kongreniz dahi milletin ve memleketin hayat ve halas-ı hakikisini temine medar olacak düsturun temel taşlarını ve esaslarını ihraz edip ortaya koymak suretiyle tarihte büyük namı ve çok kıymetli bir hatırayı ihraz edecektir. (Alkışlar) Bu kadar kıymetli ve tarihi kongrenizi küşad etmek şerefini bana bahşettiğinizden dolayı hassaten arz-ı teşekkürat ederim. (Alkışlar)(Estağfurullah sesleri) Ve böyle bir kongreyi akdeden sizlersiniz. Bundan dolayı sizi şayan-ı tebrik görür ve tebrik ederim. (Teşekkür ederiz sesleri) Kongre küşad edilmiştir efendim.

* Atatürk'ün İzmir İktisat Kongresi Konuşmasından Alıntı

1. BÖLÜM

TÜRKİYE EKONOMİSİ

OSMANLI EKONOMİSİ

Osmanlı İmparatorluğu'nda hâkim olan üretim tarzı "**vergisel üretim tarzı**" olup toprakların mülkiyeti **devlete** aittir. **Dirlik** adı verilen devlet arazileri, bürokratların yıllık gelirlerine göre **has, zeamet** ve **tımar** olarak sınıflandırılmıştır.

- **Has:** Yıllık geliri 100 bin akçeden fazla olan bürokratların maaşı karşılığı
- **Zeamet:** Yıllık geliri 20 bin ile 100 bin akçe arasında olan bürokratların maaşı karşılığı
- **Tımar:** Yıllık geliri 20 bin akçeden az olan bürokratların maaşı karşılığı verilen topraklardır.

HOCA NOTU

Mültezim, devlet adına vergi toplama yetkisini ihale yoluyla alan kişidir.

Dirlik gelirini toplayan kişiler, yani **sahib-i arzlar;** topladıkları vergiler karşılığı silahlı asker (cebeli) yetiştirip devlet emredince bu askerlerle savaşa katılmıştır.

✓ Mir-i arazi rejimi 1550'den itibaren bozulmaya başlamıştır. Nedenleri;

- Avrupa devletlerinin ekonomik anlamda özgürleşmesi
- Avrupa devletlerinde askeri teknolojinin gelişmesi
- Osmanlı topraklarının çok genişlemiş olması

Tımar sistemi işlevini yitirince **iltizam** sistemine geçilmiştir; sahib-i arz tarafından toplanan vergiler **mültezimler** tarafından toplanmaya başlanmıştır.
1858 yılında ilk ayrıntılı **arazi kanunnamesi** çıkarılmış ve bu kanunnameye göre topraklar beş gruba ayrılmıştır.

★ ★ ★ ★ ★

Muhassıl; vergi toplama yetkisinin devlet memurlarına verilmesidir.

- Mülk topraklar
- Mir-i topraklar
- Vakıf topraklar
- Metruk topraklar
- Ölü topraklar

OSMANLI DEVLETİNDE SANAYİ

Tarıma dayalı ekonomiye sahip Osmanlı Devleti'nde sanayi sektöründe yaşanan gecikmeli gelişmeler başarıya ulaşamamıştır. Osmanlı Devleti'nde sanayileşme fikri **II. Meşrutiyet'ten sonra** çoğalmıştır. 1913 yılında İttihat ve Terakki Hükûmeti, sanayileşmeyi teşvik etmek amacıyla **Teşvik-i Sanayi Kanunu'nu** yürürlüğe koymuştur.

Teşvik-i Sanayi Kanunu kapsamında verilecek teşvikler:

- Fabrikaların kurulması için gerekli 5 dönüm kadar arazi bedava verilecek
- Fabrikaların kurulduğu arazi ve fabrika tesisatı emlak ve temettü vergilerinden ve belediye harç ve resimlerinden muaf tutulacak
- Fabrikaların tesisi ve genişletilmesi için gerekli malzeme ülkede yeterince üretilinceye kadar gümrük resminden muaf tutulacak
- Fabrikaların imalatta kullanacağı hammaddeler, yerlisi yoksa gümrük resminden muaf tutulacak
- Fabrikaların dışarıya yapacağı satışlardan gümrük resmi alınmayacak
- Hükûmet kendi ihtiyacı için mümkün olduğunca yerli mamülleri tercih edecek

HOCA NOTU

Osmanlı sanayinde sermayedar sıralaması **Yahudiler** - **Ermeniler** - **Rumlar** - **Türkler** şeklindedir.

OSMANLI DEVLETİNDE BÜTÇE, PARA, BANKA

Bütçe

- ✓ **1855 Bütçe Nizamnamesi;** Osmanlı'da bütçe ile ilgili ilk düzenlemeler burada yapılmıştır. Nizamnamede bütçe yerine "Muvazene Defteri" deyimi kullanılmıştır.
- ✓ **1863-1864 Bütçesi,** Batılı anlamda ilk bütçedir.
- ✓ Osmanlı'da ilk defa klasik bütçe kavramı **1876 Anayasası'nda** yer almıştır.
- ✓ **1880 Yılı Bütçesi,** modern anlamdaki ilk bütçedir.

★ ★ ★ ★ ★

1844 yılında **Tahsis-i Ayar Kararnamesi** ile tağşişe son verilmiş, çıkarılan yeni altın ve gümüşlerle çift madenli para sistemine geçilmiştir.

Para

- ✓ 1326 yılında ilk Osmanlı parası "**Akçe**", 1477 yılında ise ilk altın sikke olan "**Sultani**" bastırılmıştır.
- ✓ 1840'ta **Kaime** denilen ilk kağıt para çıkarılmıştır.
- ✓ 1863'te **Bank-ı Osman-ı Şahane**'ye para basma yetkisi verilmiştir.
- ✓ 1879'da **Para Reformu** ile kaimeler dolaşımdan kaldırılmış ve çift maden para sisteminden tek madeni para sistemine geçilmiştir.
- ✓ 1914'te **Birinci Dünya Savaşı** sırasında kaime yeniden çıkarılmıştır.
- ✓ 1916'da **Tevhid-i Meskukat Kanunu** ile yeni para reformu uygulanmıştır.

★ ★ ★ ★ ★

19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti'ndeki yabancı sermayenin en büyük bölümü "demir yolu" yatırımlarından oluşmuştur.

Banka

- ✓ **1847 yılında kurulan İstanbul Bankası**; gerçek anlamda ilk bankadır.
- ✓ **1856 yılında kurulan Osmanlı Bankası**; modern anlamda ilk ticaret bankası olup sermayesi İngilizlere aittir.
- ✓ **1863 yılında kurulan Memleket Sandıkları**; ilk ulusal sermayeli banka olup Mithat Paşa tarafından kurulmuştur.
- ✓ **1883'te kurulan Menafi Sandıkları**; tasarruf toplama amacıyla kurulmuştur.
- ✓ Mithat Paşa tarafından kurulan **Memleket Sandıkları** ve **Menafi Sandıkları 1888'de** yine Mithat Paşa tarafından kurulan **Ziraat Bankası** ile birleştirilmiştir.
- ✓ **Ziraat Bankası,** Osmanlı'dan günümüze gelen en köklü kuruluşlardan birisidir.

HOCA NOTU

1852 tarihinde kurulan **Murabaha Nizamnamesi** faiz oranlarını sınırlamayı amaçlamıştır.

Bankanın görevleri şu şekildedir:

- ✓ Faiz karşılığında tevdiat kabul etmek
- ✓ Ziraat'e ilişkin sarraflık ve aracılık işleri yapmak
- ✓ Satılması mümkün olan gayrimenkul rehini ve kuvvetli kefalet karşılığında çiftçiye kredi vermek

OSMANLI DEVLETİ'NDE DIŞ TİCARET

Osmanlı ekonomisinin temel mantığı sermaye biriktirmek değil, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için üretmek ve devleti ayakta tutan **vergileri** sağlayabilmektir. 16. ve 18. yy Osmanlı ekonomisinde ithalatı destekleyen ve mal kıtlığı oluşturmamak amacıyla ihracatı denetleyen bir yapı hakimdir.

1838 yılında İngiltere ile imzalanan **Balta Limanı Serbest Ticaret Anlaşması** ile; Osmanlı Devleti dışarıya karşı gümrük duvarını indirerek yabancı tacirlere ayrıcalık tanımıştır. Sanayi adına büyük kriz yaratan bu anlaşma, tarım ürünlerinin işlenmeden ham madde halinde satılmasına neden olmuştur.

Osmanlı Devleti bu anlaşma ile iç pazarı önce **İngilizlere**;

- İngilizlerden mal alımı ve nakli için belge istenilmeyecek
- İngilizler iç ticarette yerli tacirlerden fazla vergi vermeyecek
- Yabancı mallar boğazdan serbestçe geçecek

daha sonra da tüm yabancılara açmıştır.

Anlaşmayla artan dış ticaret hacmi aynı zamanda, dış ticaret açıklarını da arttırmıştır. Dış ticarette kapitülasyon rejimini uygulayan devlet; dış ticaret açığını borçlarla finanse etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin **ihracatında** dokuma, tiftik, yün, kösele, tuz ve şarap; **ithalatında** ise demir-çelik ürünleri önemli bir yer tutmuştur. **1850 yılında yabancılara demiryolu yapımı hakkı** verilmiş,**1856 Islahat Fermanı** ile yabancı sermaye yatırımlarına izin verilmiş, **1867 Nizamnamesi** ile yabancılara toprak satın alma hakkı tanınmıştır. 1873-1914 döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı düşük, dış ticaret açığı yüksektir.

★ ★ ★ ★ ★

Osmanlı İmparatorluğu'nun ticaret yaptığı ülkeler arasında öncelikle **İngiltere, Fransa, Avusturya - Macaristan** yer alırken daha sonraları ise **Almanya** ve **İtalya** yer almıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NDE DIŞ BORÇLANMA VE SON DÖNEM

1838 Ticaret Anlaşması ile ekonomik bağımsızlığını kaybeden Osmanlı Devleti **ilk dış borcu 1854 yılında almıştır.** 1854 yılında alınan ilk borçtan 20 yıl sonra devlet iflas etmiş ve Osmanlı Devleti 20 Aralık **1881**'de çıkarılan **Muharrem Kararnamesi** ile **morotoryum** ilan etmiştir. 1881 Muharram Kararnamesi ile **Duyun-u Umumiye İdaresi** (Genel Borç İdaresi) kurularak ülkede toplanan vergilerin Avrupa'ya aktarılması hükme bağlanmıştır. Buna göre; Duyun-u Umumiye İdaresi Osmanlı Bankası'yla iş birliği yaparak tuz ve tütün gelirleri, ham ipek, balıkçılık, alkol üretiminden elde edilen vergiler ile Doğu Rumeli illerinin yıllık vergilerinin Avrupa'ya aktarılmasına karar vermiştir. Osmanlı Devleti'nin borçlandığı ülkeler sırasıyla;

- Fransa,
- Almanya,
- İngiltere'dir.

Kırım Savaşı dolayısıyla **1854'te** başlayan dış borçlar 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti tarafından **1933** yılında ödenmeye başlanıp **1954** yılı itibarıyla tamamen bitirilmiştir.

HOCA NOTU

Duyun-u Umumiye İdaresi yedi kişilik bir konseyden oluşmaktadır. Bu konseyde yer alan ülkeler:

- İngiltere
- Fransa
- Avusturya
- Hollanda
- Almanya
- İtalya
- Osmanlı'dır.

LİBERAL DÖNEM (1923 - 1929)

17 Şubat 1923 Türkiye İzmir İktisat Kongresi

★ ★ ★ ★ ★

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan olumsuz gelişmeler şu şekilde özetlenebilir.

- ✓ Balkan ve Birinci Dünya Savaşları
- ✓ Sanayi ve Finans Sektörünün yabancı sermayeli olması
- ✓ Üretimin tarıma dayalı olması
- ✓ Kapitülasyonlar
- ✓ Vergilerin olumsuz etkisi

Mustafa Kemal'in açılış konuşması;

"Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar iktisadi zaferlerle taçlandırılmazlarsa meydana gelen zaferler kalıcı olmaz, az zamanda söner. Bu nedenle en kuvvetli , en parlak zaferlerimizin daha temin edebileceği faydalı sonuçları temin etmek için iktisadiyatımızın sağlanması, kuvvetlendirilmesi zorunludur. Yeni Türkiye'mizi layık olduğu mertebeye çıkarmak için vakit geçirmeden **iktisadiyatımıza önem vermek zorundayız. Zamanımız tamamen iktisat devridir."**

Türkiye (İzmir) İktisat Kongresi temelde;

- ✓ Ekonomik kalkınma için ortak amaçlar belirleme ve bu amaçları gerçekleştirecek yöntemleri araştırma,
- ✓ **Sanayici, tüccar, çiftçi** ve **işçi** gruplarının kendilerine özgü sorun ve isteklerini belirleme,
- ✓ Yabancı sermaye çevrelerine ekonominin gelecekte alacağı biçimi açıklayarak iç ve dış sermaye kesimlerine güvence verme isteği amacına dayanır.

Kongrede alınan kararlar

- ✓ Demiryolu inşaatı programa bağlanmalı
- ✓ İşçilerin durumu düzeltilmeli
- ✓ Teknik eğitim geliştirilmeli
- ✓ Yerli üretim teşvik edilmeli
- ✓ Tekelciliğe izin verilmemeli
- ✓ Kanunlara uyma şartıyla yabancı sermayeye izin verilmeli
- ✓ Özel girişime kredi sağlayacak bir devlet bankası kurulmalı

Kongreye katılan grupların önerileri ile ilgili kararlar

Türkiye (İzmir) İktisat Kongresine **sanayici**, **tüccar, çiftçi** ve **işçi grubunu** temsilen 1135 delege katılmıştır. Bu dört grup arasında kongreye en hazırlıklı biçimde katılanlar **tüccar** kesimi olmuştur.

HOCA NOTU

Kongrede alınan en önemli karar **ekonomik bağımsızlığı** sağlamaktır.